

INLICHTINGEN
SAMENVATTING

(ISAM)

6/73

Sectie: L2

Nr. : L2/0964/H-73

's-Gravenhage, 10 juli 1972

INLICHTINGENSAMENVATTING
(ISAM 6/73)

	<u>Aantal</u> <u>blz. :</u>	<u>Class</u>
I - CURRENT INTELLIGENCE.	14	[REDACTED]
II - SLAGORDE WP-LSK IN DE CENTRALE SECTOR.	22	[REDACTED]
III - DE DRUZHBA OF "VRIENDSCHAPSPIJPLEIDING".	14	[REDACTED]
IV - POLITIEKE ONTWIKKELINGEN.	9	ONGE
V - DE VERJONGING VAN HET SOVJET COMMANDO.	2	[REDACTED]
VI - KONTRA-INLICHTINGEN OVERZICHT TWEDE HALFJAAR 1972.	5	[REDACTED]

De ISAM is een nationaal inlichtingendocument, dat dienovereenkomstig dient te worden beveiligd.

De inhoud mag niet:

- a. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- b. met buitenlanders in discussie worden gebracht;
- c. worden gecopiëerd,

dan nadat daartoe vooraf toestemming is verleend door het Hoofd van de Luchtmacht Inlichtingendienst.

VERZENDLIJST

behorende bij

INLICHTINGENSAMENVATTING NR. 6/73

<u>AAN:</u>	<u>EX.NR.:</u>
Chef Staf (Luchtmacht v/d Inspecteur Generaal der Krijgsmacht	1 1)
Voorzitter van het Comité Verenigde Chefs van Staven	2 1)
C- CTL t.a.v. HBI	3
C- Vlb Soesterberg	4
C- Vlb Leeuwarden	5
C- Vlb Deelen	6
C- Vlb Volkel	7
C- Vlb Eindhoven	8
C- Vlb Twenthe	9
C- Vlb Gilze-Rijen	10
C- NS Den Helder	11
C- 1e GGW	12
C- 2e GGW	13
C- 3e GGW	14
C- 4e GGW	15
C- 5e GGW	16
C- GTM	17
C- CRC/SOC	18
C- MVV Groep	19
C- CLO t.a.v. HBI	20 t/m 23
Directeur Luchtmachtstafschool	24
C- 1 LK t.a.v. C- ASOC	25
Lumat	26 1)
Lumat	27 1)
Lumat	28 1)
Lumat	29 1)
MaLumat	30 1)
LaLumat	31 1)
LaLumat	32 1)
LaLumat	33 1)
LaLuMarat	34 1)
<u>I.a.a.:</u>	
Voorzitter v/h Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland	35
Hoofd MARID	36
Hoofd LAMID	37
Hoofd IDB t.a.v. Lu-Liaison Officier	38
OOP/KLu	39
DMLu	40
HPMV d.t.v. VCS	41
NMR-Neth. SHAPE t.a.v. Maj.	42
NMR-Neth. AFCENT t.a.v. Maj.	43
NMR-2ATAF t.a.v. Lt-Kol.	44
C- 1 LVG	45

INTERN

INTERN:

Plv. Secretaris-Generaal KLu
BDL - Plv.CLS - Sous-Chef
Hoofd Sectie L1, L4, L5 en L6 (ter circulatie)
Hoofd Sectie L3
Hoofd Sectie L2
L2-bibliotheek
HL2B
Reserve

EX.NR.:

46 1)
47
48 1)
49 1)
50
51
52
53

-
- 1) ter info, daarna retour L2a
 - 2) ex. 22 en 23 ter info, daarna retour L2a

IV - POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

1. De Bondsrepubliek en Tsjechoslowakije hebben na ruim t jaren onderhandelen, en Tsjechoslowakije eigenlijk geheel in het van Breznjevs belangenpolitiek, met de recente totstandkoming van verdrag tussen Bonn en Praag een streep onder het oorlogsverleden zet. Zowel Bonn als Praag beschouwen het verdrag als een eindpunt een nieuw begin. Het verdrag maakt een einde aan het "immorele" v van München (1938), dat Tsjechoslowakije dwong het Sudetenland aa Hitlers derde rijk af te staan. Het verdrag tussen Bonn en Praag r de "overblijfselen van een onzalig verleden" op, zo verklaarde de Tsjechoslowaakse minister van BZ Bohuslav Tsnoepok, die het verdr Bonn parafeerde. De tweede functie van het verdrag is dat het "ee solide basis " legt voor "correcte betrekkingen" (Tsnoepok), m.a.v verdrag moet tevens de betrekkingen tussen Bonn en Praag normalie Na het zomerreces, bij de ondertekening van het akkoord in Praag augustus of begin september, zullen beide landen diplomatieke be kingen aanknopen. Tevens maakt het verdrag de weg vrij voor het knopen van diplomatieke betrekkingen tussen Bonn en Boedapest, B en Sofia. Een derde functie van het verdrag is dat het ook een n aanvalsverdrag vormt en handelt over het niet-toepassen van gewe en het eerbiedigen van elkaars grenzen.

2. In Tsjechoslowakije hebben onlangs de defensie- en ve heidscommissies van de twee parlementaire kamers een wetsontwerp treffende de premilitaire opvoeding behandeld, dat werd opgestel dat het huidige concept en systeem "niet langer beantwoorden aan hedendaagse vereisten op defensie-terrein". Het wetsontwerp zal t kort worden ingediend bij de federale assemblee. De nieuwe wet c schrijft wat de premilitaire opvoeding bedoelt te zijn, wat zij helst, de wijze waarop zij wordt opgezet en de bevoegdheden van lichamen en organisaties die met haar uitvoering zijn belast. Ve de nog schaarse informatie over de nieuwe wet hebben de burgers morele plicht zich in de premilitaire scholing te bekwamen. Deel zou verplicht worden gesteld voor schoolkinderen (vanaf 12 jaar leerlingen, studenten aan hogere onderwijsinstellingen en opleic instituten en op vrijwillige basis voor andere burgers kunnen ge

schieden. I

schieden. In bepaalde situaties, zoals de noodtoestand, wil de wet de regering machtigen deelneming voor alle burgers verplicht te stellen. Het communistische systeem van premilitaire educatie kwam om en nabij het jaar 1950 tot ontwikkeling en maakte deel uit van elk normaal schoolprogramma. Via de Bond voor Samenwerking met het leger en andere massa-organisaties werd het grootste gedeelte van de bevolking in de civiele verdediging getraind. Na 1960 trad een zekere stagnatie in bij de toepassing van het premilitaire- en civiele verdedigingssysteem en deden zich ook "tekortkomingen" voor: eenzijdige gerichtheid op professionele en technische aspecten. De jaren 68/69 brachten praktisch de afschaffing van het systeem. De premilitaire scholing verdween van het lesrooster en werd eerst wederom in 1971/72 ingevoerd. Het nieuwe "geïntegreerde systeem van premilitaire scholing" hernieuwt de nadruk op ideologie, patriottisme en "internationalisme" en onderstreept bovenal het socialistische karakter van de Tsjechoslowaakse staat en de leidende rol van de partij in de samenleving. De verantwoordelijkheid voor de premilitaire opleiding en civiele verdediging berust bij de organen van de CP, het staatsapparaat, de paramilitaire instelling SWAZARM, scholen, jeugdbond, andere maatschappelijke organisaties, leger en volksmilitie.

3. Na de afsluiting van de voorgesprekken te Dipoli kan het van belang zijn er nogeens op te wijzen dat de consultaties te Helsinki niet dienden om concrete vraagstukken op te lossen of concrete maatregelen uit te werken. De ambassadeursgesprekken waren - iets dat in de Sovjetpers wordt verzwegen - een in oorsprong Westelijk initiatief als antwoord op het aandringen van de Sovjets de "veiligheidsconferentie" zonder al te veel omslag terstond bijeen te roepen. Niettemin: hoewel de gedachtenwisseling niet zou mogen vooruitlopen op de totstandkoming van de conferentie, spoedig werd duidelijk dat na de eerste multilaterale contacten de veiligheidsconferentie bijna automatisch zou gaan volgen. Wel wist het Westen tegen het voornemen van de SU een gedetailleerde voorbereiding van de mandaten door te zetten, welke de machinerie moet leveren voor de arbeid van de commissies in de tweede conferentiefase. Aan de vaststelling van de conferentie-agenda en het redigeren van taakomschrijvingen voor de commissies hebben de delegaties van de 34 landen zich in de afgelopen periode gewijd. Een eerste touwtrekken tussen Oost en West betrof hier het feit dat de Sovjets

aan de

aan de Ambassadeursconsultaties niet de status van een vóórconferentie wensten toe te kennen en het formuleren van de mandaten wilden overlaten aan de ministers van BZ in de (thans alweer afgesloten) eerste conferentiefase. In deze opstelling kwam tot uitdrukking dat men werkheden, die nu in alle uitvoerigheid door de ambassadeurs behandeld liever globaler en bij een kortstondige ontmoeting van de ministers van BZ aan de orde had gesteld. Ongetwijfeld heeft de Sovjet-delegatie dit punt dus water in de wijn moeten doen. De ministers van BZ hadden in de eerste fase van de conferentie weliswaar het recht eigener beweging punten op de agenda te plaatsen; hun eerste taak bleef echter beperkt tot het goedkeuren van de in de ambassadeursronde uitgewerkte mandaten en het geven van unilaterale uiteenzettingen m.b.t. de conferentie. Het belangrijkste werk zal dus door de commissies en de door de Sovjets eveneens aanvankelijk ongewenste - subcommissies worden. Over de bewoordingen van hun mandaten is te Helsinki op een laag niveau weliswaar hard onderhandeld, in vele gevallen bleven de geproduceerde teksten vaag als gevolg van een wederzijds betoonde compromis-bereidheid. Pas in fase twee, de fase van Genève, zal het concrete maatregelen gaan, om de uitwerking door experts van voorstellen die tenslotte weer op hoog ontmoetingsniveau zullen moeten worden bekrachtigd. Hoe onrealistisch ook de wens van de Russen is om de belangrijke tweede conferentiefase (Genève) in slechts luttel weken doorheen te jagen, Moskou zal ongetwijfeld pogen, b.v. door het vastleggen van een datum voor de laatste ronde, tijddruk op de werkkommissies uit te oefenen.

4. Van Oostblokzijde werden voor de conferentie aanvankelijk slechts twee hoofdthema's voorgesteld: veiligheid en samenwerking. Als een Sovjet-concessie kan dan ook de inwilliging worden aangemerkd om ook het complex van vragen aangaande "menselijke contacten, uitwisseling van ideeën en informatie en culturele samenwerking" tot een afzonderlijk agendapunt te maken. Hoewel Moskou als veruit het belangrijkste politieke resultaat de oprichting van een permanent orgaan voor Europese veiligheid, een soort speciaal secretariaat, uit de conferentie mand zou toveren (merkwaardigerwijs delen zelfs Roemenië en Joegoslavië deze Moskouse wens) is dit punt toch geen specifiek agendapunt geworden. Fase twee zal slechts aan de behandeling van drie hoofdthema's ge

zijn: veiligheid

zijn: veiligheid, samenwerking en menselijke contacten. Omtrent de vraag van een eventueel uit de conferentie resulterende institutionalisering is slechts gesteld dat men de discussie over deze problematiek in een later stadium ter hand zal kunnen nemen. Ook daarin is dus het Westelijke standpunt overeind blijven staan, volgens hetwelke de oprichting van een permanent orgaan eerst in overweging genomen zou kunnen worden als politieke successen op de conferentie zelf een dergelijke maatregel zouden rechtvaardigen. Een blijk van flexibel optreden was voorts dat de SU haar afkeer tegen het opnemen van beginselen als het "zelfbeschikkingsrecht der volkeren" en de "eerbiediging van de rechten en vrijheden van de mens" in de catalogus der coëxistentiebeginselen opgaf. Het betekent echter geenszins dat de SU daarmee de Breznjew-doctrine zou hebben afgezworen. De zogenaamde leer van de "beperkte soevereiniteit van de satellietlanden" is immers nooit als zodanig door Breznjew naar voren gebracht en zelfs door hem (in Belgrado september 1971) voor een Westers verzinsel uitgemaakt. En werd deze leer in Tsjechoslowakije toegepast, dan alleen omdat hier "een hogere trap van betrekkingen" in het geding was, n.l. die van het socialistisch internationalisme, dat de plicht oplegt de "socialistische verworvenheden" te verdedigen. Veiligstelling van de communistische orde in de satellietlanden vloeit voor de CPSU (en dus voor de SU!) uit eenzelfde basisfilosofie voort als voor de Nederlandse regering het wijzen op handhaving of terugkeer van de democratie in bepaalde bondgenootschappelijke landen. Het verschil (het inzetten van tanks) is daarbij vergeleken maar een kwestie van toepassing of naleving en in de Russische pers als onderwerp natuurlijk taboe. Aanzienlijk taaier verzet werd door Moskou geboden aan de Westelijke voorstellen terzake van "vertrouwen wekkende maatregelen" op militair terrein. Men verklaarde zich weliswaar akkoord zich te buigen over de uitwisseling van informatie en de uitwisseling van waarnemers bij manoeuvres, niet echter over de uitwisseling van waarnemers bij troepenbewegingen. De indruk bestaat voorts dat de Sovjets te Helsinki West-Europa nauwelijks als een serieuze gesprekspartner voor de behandeling van militaire vraagstukken beschouwde, zulks in tegenstelling tot het economisch sterke West-Europa. Onder het hoofdstuk veiligheid is tenslotte nog het belangrijke Zwitserse project voor Europese arbitrage ondergebracht. Hier luidt het mandaat dat door een ad-hoc commissie een methode ware uit te werken voor geschillenbeslechting.

6. Had de NATO

5. Had de NATO van het precaire onderwerp menselijke contact (mand drie) een toetssteen gemaakt ter beproeving van de ontspanning gezindheid van de SU, introductie van het begrip staatstoezicht maar dat in Sovjet-ogen deze zaak er niet minder menselijk op wordt, wel eenvoudiger. De kwestie werd voor de SU dan ook verteerbaar door de toevoeging dat dit vraagstuk door de betrokken staten behandeld en geregeld moet worden. Meer tegemoetkomendheid werd door Moskou op het stuk van informatie-uitwisseling betracht. Nadat de SU het Westelijk voorstel om de uitwisseling van ideeën en informatie te intensiveren eerst wantrouwde als een poging de socialistische landen ideologisch uit te hollen luidt de desbetreffende instructie nu toch dat de werkgroep commissie voorstellen moet uitwerken voor het vergemakkelijken van een vrijere en grotere verbreiding van allerlei soort informatie. De term "ideeën" moest echter veelbetekenend worden geschrappt. Tactisch benadrukt niet kwaad, maar toch alleen maar tactische waarde had de demonstratie van verontwaardiging over loerende gevaren van "anti-kultuur, volksopvoeding en pornografie" als zaken die men buiten de deur wenst te houden. (Het geheel genomen waren trouwens de Russische concessies niet gering in aantal, zij bleven meestendeels echter van tactische aard. Moskou volgde de beproefde methode - telkens het maximale karakter van zijn pakket te benadrukken, steeds verklarend niets te kunnen terugnemen. Als het de door het Westen aan de hand gedane compromissen aanvaardde die het tevoren als eenzijdig en onaanvaardbaar had afgewezen, viel hoe doorzichtig deze onderhandelingsstaktiek ook moge zijn - de concessies natuurlijk nog indrukwekkender uit. Substantieel blijft dat het voor de naamste Sovjet-oogmerk wordt verwezenlijkt: de conferentie vindt onder een verwijd doorgang. Wellicht is de euforie welke "en marge" ook weer door dit feit aangemoedigd zal worden voor Moskou van even wezenlijk belang als de resultaten van de dialoog zelf. Voor het ontwaken van de geest van euforie kan men nu eenmaal bezwaarlijk de tegenpartij aansprakelijk stellen, men draait er zelf voor op. Dit is overigens hetzelfde aambeeld als waarop in de SU nog harder wordt gehamerd.

6. De recente topontmoeting tussen Nixon en Breznjewa in de welke negen overeenkomsten op verschillende gebieden opleverde, heeft niet alleen in het teken gestaan van wat Bondskanselier Brandt heeft genoemd "produktieve coëxistentie", d.w.z. Breznjewa's lijn van ontspanning door handel en Russische grondstoffen voor Amerikaanse en Duits te

logie. Ook

logie. Ook politiek-militaire vraagstukken kregen alle aandacht, zozeer zelfs dat de Russische partijleider Parijs moest geruststellen omtrent een nieuw "historisch keerpunt" (gemeenschappelijke slotverklaring Nixon-Breznjev), n.l. het principe-akkoord tussen Washington en Moskou over het voorkomen van een kernoorlog. Natuurlijk is dit akkoord geen militair, maar een politiek akkoord. Het draagt een hoofdzakelijk declaratoir karakter, maar weerspiegelt anderzijds de nieuwe geest van verstandhouding tussen de SU en de VS. Het nieuwe akkoord over het voorkomen van een nucleair conflict toont volgens Breznjev aan dat met de opzienbarende "Basisbeginselen" van de Moskouse top (1972) door de beide staatslieden niet zomaar een verklaring van goede bedoelingen, maar een konsekvent actieprogramma werd opgesteld. Van groot belang is verder dat Amerikanen en Russen het erover eens werden dat de besprekingen over wederzijdse troepenvermindering in Centraal-Europa op 30 oktober a.s. zullen beginnen. De slotverklaring bevat dan wel niet letterlijk het woord "evenwichtig", een aanduiding waarmee men de ^{ge-}gewenste aard van de troepenvermindering aangeeft, maar terecht kan erop worden dat met het wegvallen ervan niet al teveel verloren is: men bedenke dat weleens een zeer onevenwichtige troepenvermindering nodig zou kunnen zijn om evenwichtige verhoudingen in Centraal-Europa te bereiken. Op 28 juni j.l. vond in de Oostenrijkse hoofdstad de plenaire slotzitting plaats van het voorbereidend troepenberaad dat op 31 jan. begon. Inmiddels arriveerde op 2 juli j.l. premier Kosygin voor een officieel bezoek aan Oostenrijk in Wenen: multilateraal of bilateraal, de ontspanningssfeer kan niet genoeg gediend zijn. Voorts leverde de topontmoeting tussen Nixon en zijn Sovjetgast op 21 juni j.l. een akkoord op over "Basisregels voor de onderhandelingen aangaande een verdere beperking van strategische aanvalswapens" (SALT II). De bepalingen van dit document - Breznjev vergat trouwens niet de SALT-onderhandelingen te noemen als bewijs dat de politieke ontspanning alreeds met militaire ontspanning wordt aangevuld - luiden als volgt:

- a. ten eerste: partijen zullen actieve onderhandelingen blijven voeren om te komen tot een vaste overeenkomst over meer volledige maatregelen inzake beperking van de strategische aanvalswapens alsook inzake hun verdere inkrimping. Zij gaan daarbij uit van de Basisbeginselen der wederzijdse betrekkingen tussen de SU en de VS,

ondertekend te

ondertekend te Moskou op 29 mei 1972, en van het Voorlopig akkoord tussen de SU en de VS van 26 mei 1972, handelend over enige maatregelen op het gebied van de beperking van de strategische aanvalswapens. In de loop van dit jaar zullen partijen serieus trachten posities uit te werken voor een vaste overeenkomst over meer afdoende maatregelen op het gebied van de beperking van strategische aanvalswapens. Het streven is een ondertekening in 1974.

- b. ten tweede: nieuwe overeenkomsten over een beperking van strategische aanvalswapens zullen gebaseerd zijn op de beginselen van de Sovjet-Amerikaanse documenten, aangenomen te Moskou in mei 1972, en op de overeenkomsten bereikt in Washington in juni 1973. Partijen zullen zich in het bijzonder laten leiden door de erkenning van elkaars belang aan gelijke veiligheid en de erkenning dat pogingen ter verkrijging van eenzijdige voordelen, direkt of indirekt, niet in overeenstemming zijn met het versterken van de vredesbetrekkingen tussen de SU en de VS.
- c. ten derde: de beperkingen, opgelegd aan de strategische aanvalswapens, kunnen zowel op hun kwantitatieve zijde als op hun kwalitatieve vervolmaking van toepassing zijn.
- d. ten vierde. de beperkingen op strategische aanvalswapens moeten onderworpen worden aan een overeenkomstige controle met nationale technische middelen.
- e. ten vijfde: modernisering en vervanging van strategische aanvalswapens kan worden toegestaan met inachtneming van in overeenkomsten vast te leggen voorwaarden.
- f. ten zesde: totdat een definitieve overeenkomst is bereikt over meer afdoende maatregelen m.b.t. de beperking van strategische aanvalswapens zijn partijen bereid overeenkomsten te sluiten voor afzonderlijke maatregelen als aanvulling op het bestaande Voorlopige akkoord van 26 mei 1972.

g. ten zevende:

g. ten zevende: elk van de partijen zal ook in het vervolg de noodzakelijke organisatorische en technische maatregelen nemen ter voorkoming van onopzettelijk of niet-gesanctioneerd gebruik van kernwapens, welke zich onder haar controle bevinden, in overeenstemming met het akkoord van 30 september 1971 tussen de SU en de VS.

7. Tenslotte een enkel woord over Breznjews TV-rede (drie kwartier) tot het Amerikaanse volk, die op zich al kreuinologisch onderzoek verdient. Breznjew releveerde dat het thans veertig jaar geleden was dat op initiatief van president Roosevelt diplomatieke betrekkingen tussen de VS en de SU werden aangeknoopt. Men had, aldus Breznjew, mogen verwachten dat het bondgenootschap uit de oorlogsjaren na afloop van de oorlog een nieuw tijdperk van vreedzame samenwerking tussen de SU en de VS zou hebben gebracht. Van Sovjet-zijde was er steeds naar gestreefd die basis van goede betrekkingen uit de Tweede Wereldoorlog te versterken en te ontwikkelen. "Zulks geschiedde echter niet. Niet de vrede trad in, maar de "koude oorlog", een armzalig surrogaat van de ware vrede. Zij heeft gedurende lange tijd de betrekkingen tussen onze landen en de internationale verhoudingen in het algemeen vergiftigd. Iets van haar naargeestige invloed is op bepaalde gebieden helaas ook nu nog bewaard gebleven ... Het is thans evenwel mogelijk gebleken een verstandige en voor beide partijen acceptabele aanpak te vinden voor tal van vraagstukken die eertijds onoplosbaar schenen". Ten aanzien van het streven naar samenwerking op grote schaal stelt Breznjew fijntjes dat beide landen weliswaar kunnen volstaan met hun verworven autarkie, maar dat het afwijzen van samenwerking een volstrekt zinloze afwijzing zou betekenen van veel winst en voordeel. Het doen voorstellen alsof uitsluitend de SU bij economische samenwerking gebaat is wordt als een restje koude oorlogvoering bestempeld. Door grootscheepse samenwerking zullen niet alleen winst en voordeel worden geboekt, ook mag ervan een gunstige politieke invloed worden verwacht. De normalisatie en verbetering van de Amerikaans-Russische betrekkingen als een "permanente factor", zal hopelijk ook de ontspanning op mondiaal niveau ten goede komen, zo b.v. in Europa en in Azië, waarbij met het noemen van Azië de Maoïsten zich aangesproken zullen moeten achten (cfr ISAM 5/73). Trots vermeldt Breznjew dat het begrip "vreedzame co-existentie" door Lenin werd uitgewerkt. Tegelijkertijd probeert hij

te verkopen

te verkopen dat de vredelievendheid van de Sovjetrussische politi voortvloeit uit het wezen zelf van de Sovjet samenleving, waarbij het zgn. Vredesprogram van het XXIVe partijcongres ter concretise van deze vreedzame coëxistentie-politiek in de hedendaagse omstan heden dient. Het is maar de vraag of het "Amerikaanse volk" deze gaande ideologische verankering van puur economische behoeften he gevat: in ieder geval was de rede ook op de Russische TV te volge Dit vredesprogramma brengt volgens de optimistische partijleider alleen het streven van de Sovjet-burgers tot uitdrukking, maar oo toekomstverwachting van "miljoenen en nogeens miljoenen vredeliev mensen in de hele wereld". Wat goed is voor de SU is natuurlijk t universeel en opperbest voor de hele aardbol. Het volgen van dit denkwijzen zal wel een menselijke trek blijven, ook al is daar na lijk de geschiedenis (in casu de Oosteuropese) om deze waarheid t male weer te achterhalen.

=====